

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"ט כסלו תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות יט.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד תחילת סימן רע"ט. | לוח יומי מקוצר: עמוד 116 סימן רע"ז/רע"ח.
מוסר: תחילת פרק ט' עד פרק ט' והנה חז"ל גילו לנו.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק א משנה יז עד פרק ב משנה ב.

עניני דיומא - חנוכה

מדוע קוראים 'הלל השלם' בחנוכה?

הימים נחשב כנס נוסף, שראוי לומר עליו הלל בפני עצמו; השני - שלמנהג 'המהדרין מן המהדרין', שהוא מנהגנו כיום, חלוקים הימים במספר הנרות, ובכך דומה חנוכה לחג הסוכות, שאומרים בו הלל השלם בכל הימים מפני שמספרי קרבנותיהם שונה זה מזה; והשלישי - שבחנוכת חומת ירושלים בימי עזרא הסופר אמרו הלל בעת הקרבת הקרבנות, ויש להניח שבדומה לכך אמר כל אחד מהנשיאים הלל השלם בעת הקרבת קרבנותיו בחנוכת המזבח, וכיון שבכל יום מימי החנוכה אנו קוראים בתורה את פרטי קרבנותיו של אחד מהנשיאים, אנו אומרים גם הלל השלם, מעין אמירתו על-ידי הנשיא.

[שו"ע תרפג, א, ומשנ"ב, א; ביאורים ומוספים דרשו, 2-4]

בכל שמונת ימי החנוכה קוראים 'הלל השלם'. לדעת החתם-סופר יתכן שחובת קריאת ההלל היא מדאורייתא; לדעת הנצי"ב חובתה מדרבנן; ובספר עמק-ברכה כתב שהדבר שנוי במחלוקת ראשונים. ולענין נשים - מדברי המשנה-ברורה נראה שהן פטורות מקריאת ההלל, וכן דעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש אלישיב; אולם, לדעת החוות-יאיר והשד"חמד נשים חייבות בקריאת ההלל, וכן דעת הגר"מ פיינשטיין; והגר"ש ואזנר כתב שיש מקום לחיוב.

ועל קריאתו ללא דילוגים בכל שמונת הימים, בשונה מחג הפסח - בו נאמר ההלל בשלמות ביום הראשון בלבד וביתר הימים הוא נאמר בדילוגים - כתב הבית-יוסף בשם שבוליהלקט שלשה טעמים: האחד - שכל יום משמונת

הדף היומי בהלכה

מהו ההבדל בין הוצאת ספר לרשות הרבים לבין הוצאת אשפה?

הרבים, אלא שלא תהיה ברשות היחיד. אולם, אף שמלאכות שבת נלמדות ממלאכות עשיית המשכן, אין צורך שהמטרה תהיה זהה לחלוטין לזו שהיתה במשכן; ולכן הבערת אש לצורך חימום נחשבת כמלאכה הצריכה לגופה, הגם שבמשכן נעשתה לצורך בישול. [משנ"ב רעה, ג; ביאורים ומוספים דרשו, 22-23]

העושה מלאכה בכוונה, אך אינו עושה אותה לצורך המטרה של אותה מלאכה, הרי זו 'מלאכה שאינה צריכה לגופה'.

דוגמה לדבר: מטרת מלאכה 'הוצאה' היא שהחפץ יהיה ברשות הרבים, יהיה ברשות היחיד, ולהיפך; ולכן, הוצאת אשפה מרשות היחיד לרשות הרבים היא מלאכה שאינה צריכה לגופה, כיון שאין המטרה שהאשפה תהיה ברשות

הדף היומי בהלכה

איזה מאיסורי שבת דרבנן חמור יותר משאר האיסורים?

ומשום כך, לא התירו מלאכה שאינה צריכה לגופה בכל מקום שבו הותרה שאר איסורים דרבנן.

וכמו כן, במקרים שונים, נקטו הפוסקים להחמיר במלאכה שאינה צריכה לגופה, הן מהטעם הנ"ל, והן משום שלדעת הרמב"ם יש בה איסור דאורייתא. [ביאורים ומוספים דרשו רעז, 4]

'מלאכה שאינה צריכה לגופה', נחלקו הראשונים בדינה: דעת הרמב"ם שהיא אסורה מדאורייתא; ודעת רוב הראשונים שאסורה רק מדרבנן; וכן הלכה. וכתבו ראשונים, שמכל מקום חמורה היא מלאכה שאינה צריכה לגופה משאר איסורים דרבנן, משום שאין חסרון במלאכה עצמה, אלא רק בכוונת האדם העושה אותה, ובחילוף קל בכוונתו עלול להיכשל באיסור דאורייתא.

מלאכה לצורך פיקוח נפש - האם עדיף לעשותה על ידי גוי?

על ידי קטן. ב. עשיית המלאכה בשינוי, כגון לחיצה על מתג החשמל באמצעות המרפק. ג. עשיית המלאכה בידי שנים אחד, כיון שבאופן זה האיסור קל יותר. וטיפול מתוכנן, רישומי מחלה, ופעולות צדדיות אחרות - לכל הדעות עדיף לעשותם על ידי גוי.

[שו"ע רעח, א, ומשנ"ב ב; ביאורים ומוספים דרשו, 3-4]

כשנוצר צורך בשבת לעשות מלאכה הנוגעת לפיקוח נפש - אם יתכן שנחנץ לעשותה ללא כל שהייה, חובה לעשותה לאלתר. ואם ברור לחלוטין שאין כל סכנה בהמתנה לגוי - יש אומרים שעדיף לעשותה על ידי גוי, וכן המנהג; ויש אומרים שעדיף לעשותה על ידי ישראל. וכשהמלאכה נעשית על ידי ישראל, יש לעשותה בסדר העדיפויות הבא: א.

הסיפור היומי

מה למד רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל מהדלקת הנרות של החייט מקראקוב?

ישב רבי חיים עוזר והביט בחייט. פשט הלה את מעילו, התעטף בבגדי שבת, והחל לברך על הנרות בשמחה ובהתלהבות מרובה. התפעל רבי חיים מאוד מהדלקתו של החייט הפשוט, ואמר: "אם זוהי מדרגתם של החייטים בקראקוב, אות היא כי מעלתם של יהודי העיר גבוהה היא. לא פלא הוא שיצאו מקראקוב גדולי תורה שהאירו את העולם כולו בתורתם!"

הרב אברהם פוקס

באחד מימי החנוכה נקלע הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל אל העיר קראקוב. והנה בשעת הדלקת הנרות נתפס מעילו במסמר שהיה תקוע בקיר, ונקרע. מיהר רבי חיים עוזר אל ביתו של החייט המקומי, והלה, שעמד עוד טרם הדלקת הנרות ביקש שימתין לו עד שידליק נרות, שכן אסור לעשות מלאכה עד לאחר ההדלקה.

חנוכה

השחר כבר מעט עלה, ולפתע נשמעו דפיקות בדלת הצריף. רבי חיים פתחה, והנה מולו ניצב אדם ובידיו ארבעה נרות שעווה לבנים גדולים, והוא מציע אותם למכירה

סיפורו המפעים של הגאון רבי חיים שטיין זצ"ל ראש ישיבת טעלז על מסירות הנפש והסיוע השמימי המופלא לקיום מצוות נר חנוכה בגולת סיביר

הטעלזאים מפח נפש: השלג הכבד כיסה את הכל וגם את ה'טס' הגואל, עד אשר השמן נספג בתוכו וירד לטמיון. לאחר שנקפו השעות, וכבר התקרבה שעת לפנות בוקר, נואשה מרבית החבורה ופרשה לנוח. אך רבי חיים דבק ברצונו לקיים מצות החג והודיע כי אם לא יזכה להדליק ממש - לפחות ישנן בפיו את הלכות החג... וכך עשה. לפתע נשמעו דפיקות בדלת הצריף בו שהו באותו לילה... רבי חיים פתחה, והנה מולו ניצב אדם ובידיו ארבעה נרות שעווה לבנים גדולים. הוא הציע אותם למכירה, וכמובן, רבי חיים הנדהם עטה עליו כמוצא שלל רב. ומי היה האלמוני? באשכבתיה דרבי סיפרו הספדים כי כשהעלו בפני רבם את השאלה האם היה זה אליהו הנביא, הגיב בשפה רפה. ואולם עמיתו ראש הישיבה רבי אייזיק אוזבנד אמר בפסקנות כי אין לו ספק שהיה זה אליהו הנביא בכבודו ובעצמו...

(הגרי"מ וינגרטן שליט"א ר"י משנת שלמה - ממקור ראשון)

פעם אחת נחה הרוח על הגאון רבי חיים שטיין זצ"ל ראש ישיבת טעלז, ובשבתו עם תלמידיו פתח בשיחה בה גולל מזיכרונותיו מגולת סיביר הנוראה. בראשית דבריו ובהמשכם שב והדגיש ראש הישיבה שבכל פעם שקבוצתו - בחורי ישיבת טעלז השרויים במעבה הכפור של סיביר הרחוקה ללא משען ומשענה - יצאו מגדרם וממש מסרו נפש על קיום מצוה, תמיד ראו עין בעין סיוע ממשי משמים. בין השאר סיפר על מה שאירע עמם שנה אחת, כאשר ימים ספורים לפני חנוכה החליטו השלטונות להעתיקם למקום מרוחק ולשם כך הועלו על רכבת שדהרר קילומטרים ימים רבים, ואך מדי פעם הייתה נעצרת למנוחת לילה. והנה אתא ובא חנוכה, ושמן להדלקה אין. הבחורים ניסו וחפשו בכל מקום ובדקו כל אפשרות ואולם העלו חרס בידם. לפתע הבחין אחד מהם כי מהמנוע מטפטפות טיפות שמן ומצטברות על גבי טס קטן שמותקן מתחתיו. המוצאים המאושרים אספו את השמן ליום הראשון והדליקו, ואף למחרתו, וכן ביום השלישי. אולם ביום שלאחריו נחלו

לשמע פסק הדין נהרו פני הנתבע, והוא הפטיר בזלזול: "מצדי, שיתרעם עלי כמה שירצה"...

נתן בו רבי יחיאל מבט חמור ואמר לו: "היודע אתה מהי משמעותו של פסק זה? הרי מן התורה אסור להתרעם על אף יהודי, ואילו אותך הוציאה התורה מכלל-ישראל לעניין זה, והתירה לתובע להתרעם עליו; וכי קלה היא בעיניך?..." ברכיו של הסוחר הנתבע פקו למשמע הדברים, ובו במקום הכריז כי הוא מוכן ומזומן לשלם לתובע על הנזק שגרם לו.

על הדין ועל האמת ועל השלום (אבות א יח)
שני סוחרים באו פעם להתדיין בפני הגאון רבי יחיאל ממוש זי"ע על אודות סכסוך שפרץ ביניהם בענייני מסחרם. עיין רבי יחיאל בדינם, ופסק שאין מקום לחייב את הנתבע, והדין בזה הוא ש"אין לו עליו אלא תרעומת".
לשמע פסק הדין נהרו פני הנתבע, והוא הפטיר בזלזול: "מצדי, שיתרעם עלי כמה שירצה"...

פניני הפרשה

הם עצרו את ר' משה פרוש, הרעימו עליו בצעקות וביקשו לדעת להיכן הוא בורח. כשהשיב להם שהוא נתין אמריקאי, לא האמינו לו והחלו גוררים אותו במכות אכזריות

הרב מנחם פרוש ז"ל מספר על קופסת הגפרורים שהצילה את אביו

והחלו גוררים אותו לעבר ה'קישלה' תוך שהם מכים ובוועטים בו מכות אכזריות. ר' משה פרוש הוציא את דרכונו האמריקאי וניסה להראותו להם, אך בשל העלטה הגמורה ששררה אז – מחמת ה'האפלה המוחלטת' שנדרשה בימי המלחמה – הדבר היה בלתי אפשרי.
הוא החזיר את הדרכון לכיסו והכניס את ידו לשמור עליו שלא ייפול, והנה הרגיש בקופסת גפרורים! אותה קופסת גפרורים שקנה אתמול בשוק מהרבנית סלנט. הוא הצליח להוציא את הקופסה, הדליק גפרורים והראה לחיילי המשמר את דרכונו. החיילים התורכים שנבהלו למראה הנשר האמריקאי המתנוסס על הדרכון, הצדיעו לו ושחררוהו לשלום.
הרי שבאותן הפרוטות שקנה את הגפרורים וחשב שהוא מחיה את נפשה של אשת תלמיד חכם – החיה את נפשו ממות.

(ע"פ 'שרשרת הדורות')

כי למחיה שלחני אלקים (בראשית מה ה)

הימים היו ימי מלחמת העולם הראשונה. המלחמה המיטה אסון על הארץ. רעב נורא שרר בירושלים. מעל עשרים אלף איש, כרבע תושבי העיר, מתו ממחלות ורעב. הממשל התורכי גייס לצבא את כל נתיניו, כולל היהודים, לעבודות כפיה. כדי לחיות, עמדו רבות מנשות העיר ומכרו את כל חפצי הבית. לא היה זה מחזה נדיר לראות פלח ערבי גס עטוף בקפטן ירושלמי חגיגי...
בערב 'הושענא רבא' עבר הרב משה פרוש בשכונת 'מאה שערים' וראה את נשות גדולי תלמידי החכמים בעיר עומדות ומוכרות כרים, שמיכות ועוד... אחת מהן, לשמע פסק הדין נהרו פני הנתבע, והוא הפטיר בזלזול: "מצדי, שיתרעם עלי כמה שירצה"...

פרך, ולעיתים עונש מות.

החיילים עצרו את ר' משה, הרעימו עליו בצעקות וביקשו לדעת להיכן הוא בורח. כשהשיב להם שהוא נתין אמריקאי לא האמינו לו, ולא התחשבו בכך,

החפצים בחיים – חפץ חיים יומי

האם מותר לספר לראש ישיבה שאחד מתלמידיו רצה לעבור לישיבה אחרת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

כתב בבאר מים חיים שאין לבני העיר האחרת לגלות דבר זה לאחד מבני העיר הראשונה, ואף אם כבר התגלה הדבר בפני רבים, משום שכל אחד מאנשי העיר הראשונה יתרעם על דבר זה, כיון שאין זה כבוד להם שרבים רצה לעזובם, וזה נקרא רכילות".
ודוגמה נוספת, אקטואלית ונפוצה מאוד: "וכן בחור ישיבה שרצה לעבור לישיבה אחרת [מחמת חסרונות שיש בראשונה] ולא התקבל, יש שכתב (שו"ת לחפץ בחיים ח"א סי' לז) שיש בזה משום רכילות על הישיבה הראשונה שרצה לעבור ממנה, ועל כן אסור לספר זאת לראש הישיבה של הישיבה הראשונה [אם יתרעם עליו, וכן לבחורים שבה שיתרעמו עליו], אפילו אם הדבר ידוע בישיבה הראשונה".

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי (כלל ב סעיף ג) מכריע החפץ חיים' כפי הדעות הסוברות שאיסור רכילות קיים גם כאשר הדברים כבר נאמרו 'באפי תלתא' ויש להם פרסום.
ובהמשך דבריו מביא דוגמאות מעשיות הנובעות מהכרעה זו:
"ולפי זה, אם שותף אחד רצה להסתלק בנדון העסק שלו משותפו, כי חשב שאחרים ישתתפו עמו, ולבסוף לא עלתה בידו (וכן בכהאי גוונא חתן מהשידוך שלו), אסור לגלות דבר זה להשותף הראשון שלו, אף דכבר נשמע דבר זה באפי תלתא או יותר... דוודאי ינקוט ליה בלבו על שותפו על דבר זה שרצה להסתלק מאתו...".
ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' מביאים לכך דוגמאות נוספות מחיי היום יום: "וכן לגבי רב שרצה לעבור לעיר אחרת ולא עלתה בידו מסיבות שונות,

"לקבל פני השכינה ולחזות בנועם ה', בוודאי צריכים אנשים הראויים לזה"

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

מזיו השכינה. וזהו מה שנאמר בישעיהו: אֲזַתְעֶנֶג עַל ה'. ולקבל פני השכינה ולחזות בנועם ה', בוודאי צריכים אנשים הראויים לזה, כי אנשים שאינם ראויים אינם יכולים לקבל פני השכינה, וכמו שהיה בזמן מתן תורה, שאמר הכתוב: פֶּן יִהְיֶה אֶל יְיָ לְרֹאוֹת וְנִפְלַמְנוּ כָּבֹד; ודוגמה לזה: מי שעניו כהות, אם יביט באור הבהיר של השמש, יזיק לו. [חומת הדת, פרק ט]

אמרו חכמינו ז"ל: ארבע כתות אין מקבלות פני השכינה: כת חנפים, כת ליצינים, כת שִׁקְרָים, וכת מספרי לשון הרע. וביאור העניין של 'קבלת פני השכינה' הוא כעין מה שאמר הכתוב בפרשת שמיני: וַיֵּרָא כְבוֹד יְיָ אֶל מֹשֶׁה, וכעין זה בוודאי מתראה כבוד ה' בגן עדן אל הצדיקים הזוכים לשבת שם. ויש בוודאי עת מיוחדת שהיא עת רצון לגילוי פני השכינה, ויזכו אז לחזות בנועם ה', והוא עונג גדול מאוד. ורמזוהו רבותינו ז"ל במה שאמרו שבעולם הבא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים

פניני הפרשה

לילה אחד מגיע רבי משה לנדינסקי זצ"ל, מעיר את הבחור ואומר לו: "אל תשכח מחר בבוקר לקנות לי לחמניה טריה". הבחור נבהל מאוד. מה קרה לראש הישיבה?

"אם הוא זוכר את הסוגיה שלמדנו יחד לפני 22 שנים - סימן שהוא חי" | הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל מסביר על מהות החיים של גדולי עולם

הרי היום לא ראש חודש ולא שבת, ומה פשר הבקשה הזאת?" אמר לו רבי משה: "אצלי זה יום טוב, גמתי בפעם הארבע מאות את הש"ס, ולכן לכבוד הסיום ביקשתי 'לחמניה טריה'..."

את התורה לא שוכחים
אגב זה שאמרנו כי גדולי עולם, גם אם רח"ל הם סובלים משכחה, הרי את התורה שלמדו אין הם שוכחים - אספר לכם סיפור.

אחד מגדולי עולם היה רבי דוד קרלינר זצ"ל, בעל הי"ד דוד. בזקנותו הראש כבר לא עבד. הוא לא הכיר אף אחד. הוא גם כמעט לא ראה. אבל כל הזמן ישב ולמד בעל פה, דף אחר דף. היה ממש געשמאק לשמוע אותו לומד, כאשר הוא חוזר על דף הגמרא יחד עם כל הראשונים.

נכנס אליו משולח, ואומר לו שהוא בא לאסוף כסף לישיבת נובהרדוק. הוציא רבי דוד את הארנק, נתן לו כסף והמשיך ללמוד.

המשולח נשאר לעמוד על מקומו, תוך שהוא מוקסם מלימודו של רבי דוד. לא עברו כמה דקות ורבי דוד שואל אותו: "רבי יהודי, מה אתם רוצים?" והלה משיב לו: "באתי לאסוף כסף לישיבת נובהרדוק, אבל כבר נתת לי כסף". אמר לו רבי דוד: "אני נתתי כסף לנובהרדוק? מוזר. אני לא זוכר..."

את מה שהוא עשה לפני דקות ספורות, הוא לא זכר, אבל את כל התורה כולה הוא זכר!

אותו משולח הגיע לחפץ חיים וסיפר לו את הסיפור שראה במו עיניו אצל רבי דוד קרלינר. החפץ חיים התפעל מאוד, ולימים כאשר נפטר רבי דוד, עשו בראדין הספד עליו, והחפץ חיים קרא לאותו משולח וביקש ממנו לספר ברבים את אשר ראו עיניו.

ה' יהיה בעזרנו שהתורה תהיה חיינו ואורך ימינו, וכל מהותינו תהיה חיי תורה ומצוות.

(מתוך 'יחי ראובן', משיחות הגאון הצדיק רבי ראובן אליצור קרלנשטיין זצוק"ל)

"אחרי כן דברו אחי אתי" (בראשית מה, טו)
על מה דיברו האחים עם יוסף מיד לאחר שנתגלה אליהם? בוודאי דברו בלימוד. לא שייך אחרת.

יוסף מדבר עם אחיו בדברי תורה, מיד מהרגע הראשון. הרי הוא שולח ליעקב אבינו את העגלות, להראות לו שהוא זוכר את הסוגיה אותה למדו קודם שנמכר למצרים, סוגית 'עגלה ערופה'. מכך הסיק יעקב אבינו כי "עוד יוסף חי", שהוא נותר בצדקותו גם בהיותו משנה למלך מצרים. כי אם הוא זוכר את מה שלמד עם אביו לפני עשרים ושנים, סימן שהוא 'חי'.

רבי משה לנדינסקי והלחמניה הטריה
רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר פעם מעשה שהיה עם רבי משה לנדינסקי זצ"ל, מי שהיה ראש ישיבה בראדין בזמן החפץ חיים. הוא היה גאון עולם, אמרו שביום אחד הוא לומד שמונים סימנים בשולחן ערוך. א מויראדיגער גאון. היה בחור ששמש אותו וישן איתו בחדרו.

לילה אחד מגיע רבי משה באמצע הלילה, מעיר את הבחור ואומר לו: "אל תשכח מחר בבוקר לקנות לי לחמניה טריה". הבחור נבהל עד מאוד. מי יודע מה קרה לראש הישיבה. מה לו, גאון עולם כמותו, וליחמניה טריה? מרוב בהלה לא ישן כל הלילה.

למחרת מיהר הבחור ללכת אל החפץ חיים לספר את הסיפור המוזר, כדי שיבדוק מה קרה לראש הישיבה. החפץ חיים התפלא מאוד ואמר לבחור כי למיטב ידיעתו רבי משה נשמע בסדר גמור, אבל הוא יבדוק את העניין.

לאחר התפילה ניגש החפץ חיים לרבי משה והחל לדבר אתו בלימוד. הכל נשמע תקין. אמנם אין זו ראייה עדיין, כי הצדיקים הללו, גם אם הם שוכחים את ענייני העולם, הרי את הלימוד אין הם שוכחים. החל החפץ חיים לדבר אתו בענייני דעלמא, והוא שומע שהכל בסדר. או אז, שאל את ראש הישיבה: "הבחור שישן אתכם בחדר, סיפר לי שביקשתם שיקנה לכם 'לחמניה טריה',